

OKUMADA KÜÇÜK HARFLERİN BÜYÜK GÜCÜ

*Firdevs GÜNEŞ**

Öz

Günümüzde bilgiye ulaşmanın en üstün yolu okumadır. Okuma, bireyin dil, zihinsel, sosyal ve duygusal becerilerine ve geleceğine yön vermektedir. Bu nedenle okuma öğretimi ve becerilerine büyük önem verilmektedir. Okuma öğretiminde kelimeleri tanıma ve anlama olmak üzere, iki temel beceriye ağırlık verilmektedir. Araştırmalar kelime tanımada sürecinde harflerin görünümü, şekilleri, büyük ve küçük harfle yazılmış olmasının etkili olduğunu göstermektedir. Beyin araştırmaları küçük harflerle yazılan kelimelerin daha hızlı tanındığını ve anlaşıldığını ortaya koymaktadır. Küçük harflerle yazılmış bir metin büyük harflerle yazılmış bir metne göre daha hızlı okunmaktadır. Bir metni küçük harflerle okumak bütün ayrıntılarını incelemeyi, derinlemesine bilgilenmeyi ve öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Küçük harflerin görsel tanınma üstünlüğü görme, anlama ve zihinde yapılandırma işlemlerini hızlandırmaktadır. Küçük harflerle yazılmış kelimelerin fark edilmesi büyük harflere göre daha kuvvetli olmakta ve 3 kat daha kolay fark edilmektedir. Bu durum dikkat ve hatırlamayı etkilemekte, küçük harflerin reklamcılıkta kullanılmasını getirmektedir. Küçük harflerle hazırlanan reklam ve logoların daha kolay kabul edildiği saptanmıştır. Bu nedenle büyük firma ve markalar çağrışım gücünü artırmak için küçük harflere yönelmişlerdir. Bu sonuçlardan hareketle okuma etkinliklerinde küçük harflerin büyük gücü iyi bilinmeli ve gerekli önlemler alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Okuma, küçük harf, güç.

* Prof. Dr. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, firdevsgunes@bartin.edu.tr

THE POWER OF LOWERCASE LETTERS IN READING

Abstract

Today, the most superior way of obtaining knowledge is reading. Reading gives direction to the individual's language, cognitive, social skills and future. For this reason, great importance is given to the teaching of reading. The teaching of reading is carried out based on two basic skills including word recognition and comprehension. In the word recognition process, appearance of the letters the shapes of the words written in uppercase or lowercase letters are effective. Brain research reveal that the words written in small letters more quickly recognized and understood. Based on the recognition of words written in capital letters, small letters become stronger and they are recognised easier than the capital letters. For this reason, a text written in small letter is read more quickly than in capital letters. In addition, text in lowercase letters makes to examine all the details of the text, in-depth awareness and understanding. Small letters are in the process of visual recognition, attention, and remember the rule affects reading, seeing, understanding, and accelerates the configuration tasks in mind. This situation makes the use of lowercase letters in advertising. The advertising in small letters and logos were more easily recognized and remembered. Therefore, in order to increase strength of association big companies and brands, are used lowercase letters. In reading activities taking these results into well known and necessary precautions should be taken about lowercase letters.

Key Words: Reading, lowercase letters, the power.

GİRİŞ

Çağımızdaki hızlı gelişmeler ve bilimsel ilerlemeler, düşünme, anlama, sorgulama, sorun çözme gibi becerileri üst düzeyde geliştirmeyi ve hayat boyu öğrenmeyi zorunlu kılmaktadır. Hayat boyu öğrenme ise bireylerin yeni bilgilere ulaşmalarını, kullanmalarını ve kendilerini sürekli güncellemelerini gerektirmektedir. Bilgiye ulaşmanın çeşitli yol ve yöntemleri bulunmaktadır. Bunların içinde en üstün olanı 'okuma' olmaktadır. Okuma, bireyin dil, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimine doğrudan katkı sağlamakta, bilgi ve beceri düzeyini artırmaktadır. Bu nedenle okuma

öğretimi üzerinde önemle durulmakta, öğrencilerin küçük yaşlardan itibaren okuma becerilerini geliştirici çalışmalara ağırlık verilmektedir. Okuma öğretiminde önce alfabedeki harfleri tanıma, harflerle seslerin ilişkisini keşfetme, ardından hece ve kelimeleri anlama etkinlikleri yapılmaktadır. Bu etkinliklerde harflerin hızlı tanınması ve kelimenin anlamlandırılması okuma becerilerini geliştirici olmaktadır.

Okuma, 'yazılı kelimeleri tanıma' ve 'anlama' olmak üzere, iki temel beceriye dayalı olarak gerçekleştirilmektedir. Yazılı bir kelime, harfleri, görünümü, telâffuzu, anlamı gibi çeşitli ipuçlarından hareketle tanınmaktadır. Son yıllarda kelime tanıma sürecinin beynimizde nasıl gerçekleştiğine ilişkin ayrıntılı incelemeler yapılmaktadır. Bu konuda Dehaene tarafından uluslar arası düzeyde yürütülen ve "Okumanın Zihinsel Görünümü" adlı araştırmalarda önemli bulgular elde edilmiştir. Bu araştırmalarda, kelime tanımayı beyinde özel şekilde gelişmiş bir bölgenin gerçekleştirdiği ortaya çıkmıştır. Bu bölge, Fransız, İngiliz, Çin, Japon vb. bütün okuyucularda bulunmaktadır. Bu bölgeye "kelime tanıma bölgesi" denilmektedir. Sol beyinde yer alan resimleri, şekilleri, görsel öğeleri tanımaya yarayan görsel sistemin bir bölümünü oluşturmaktadır. Dehaene'ye göre bu bölgenin nöronları kelimenin önce harflerini incelemekte, harfleri birleştirerek kelimeyi tanımaktadır. Dehaene, beynin kelimeyi bütün olarak tanımadığını, kelimenin harflerini tek tek ve peş peşe yürütülen çalışmalarla işlediğini açıklamaktadır. Yani kelime tanıma işlemi, beynin bu bölgesinde yer alan, çok hızlı işlem yapan, bilinçli ve karmaşık bir nöron ağının çalışmasına dayanmaktadır. Kelimenin büyük veya küçük harflerle ya da karışık yazılmış olmasında bile aynı işlemler yapılmakta, ancak küçük harflerle yazılan kelimeler daha hızlı tanınmakta ve okunmaktadır (Dehaene, 2003).

Dünyamızda çoğu ülkede okuma öğretimine, kelimenin en küçük birimi olan harflerin tanıtılmasıyla başlanmaktadır. Harfler ve sesler birleştirilerek heceler, kelimeler yapılmaktadır. Kelimelerin sesli okunması öğrenilinceye kadar çalışmalar sürdürülmektedir. Böylece okuma yazma öğretiminde harf, hece ve kelime tanıma

sırası izlenerek beynimizin kelime tanıma işlemine uygun hareket edilmektedir. Okuma öğretiminde önce küçük harfler öğretilmekte ardından büyük harflere yer verilmektedir. Küçük harflerde her harfin boyu ve şekli farklı olduğundan küçük harflerle yazılan kelimeleri öğrenciler daha kolay tanımakta ve okumaktadır. Bu nedenle okuma öğretiminde küçük harflere öncelik verilmektedir. Ülkemizde de 2005 yılından bu yana uygulamaya konulan yeni Türkçe Öğretim Programında öngörülen Ses Temelli Cümle Yönteminde de benzer sıra izlenerek okuma yazma öğretilmektedir.

Okuma becerilerini geliştirme ve okuma alışkanlığı kazandırma, genellikle ilköğretim düzeyinde şekillenmeye başlamaktadır. Bu aşamada okuma becerilerini geliştirme kadar okumanın hızlı yapılması da önemli olmaktadır. Okuma hızı ile düşünme, anlama ve sorgulama hızı arasında doğrusal ilişkiler vardır. Gözün, yazılardan bilgileri hızlı bir şekilde alması, bilgilerin zihinde hızlı işlenmesi, anlama ve öğrenme süreçlerini etkilemektedir. Bu durum özellikle üst düzeyde dikkat yoğunlaştırma, kelime ve cümleleri tanıma, anlam bağları oluşturma, ön bilgilerle yeni bilgileri birleştirme ve zihinde yapılandırma süreçlerini hızlandırmaktadır. Böylece birey öğrenmesi gerekenlere kısa sürede ulaşmakta, aktif olarak öğrenmekte ve kendini sürekli geliştirerek günlük yaşamında başarılı olmaktadır. Bütün bu işlemlerin gerçekleşmesi okumanın hızlı yapılmasına, kelimelerin ve kelimelerdeki harflerin hızlı tanınmasına bağlı bulunmaktadır. Araştırmalar küçük harflerle yazılmış metinlerin daha hızlı okunduğunu göstermektedir.

Diğer taraftan çağımız endüstri ve bilgisayar çağıdır. Bu çağda iletişim ve zaman unsurunun önem kazanmasıyla birlikte anlatımın yani bilgi sunumunun en kısa yoldan ve doğru biçimde yapılması gerekmektedir. Az yazı ile çok şey anlatmak, bu yazılarla zamanı çok sınırlı insan topluluklarına kısa sürede ulaşmak zorunlu olmaktadır. Bunun için yazılan metinlerin iyi derecede okunabilir olmalarını sağlamaya önem verilmektedir. Bu amaçla yazım ve noktalama kurallarına dikkat edilmekte, metinlerde

daha çok küçük harf kullanılmakta, bazı yerlerde ve gerekli durumlarda büyük harf kullanılmaktadır. Büyük harflerde bütün harflerin boyları aynı olduğu için gözün harfleri ayırt etme gücü azalmaktadır. Oysa küçük harflerde her harfin boyu ve şekli farklı olduğundan gözler harfleri daha kolay seçmekte ve okumaktadır. Bu nedenle yazılı metinlerde küçük harf kullanmaya özen gösterilmektedir.

Küçük harflerle yazılan kelimelerin daha iyi tanınmasına ve hızlı okunmasına rağmen bazı öğrenci ve yazarlar metin oluştururken tamamen büyük harfleri tercih etmekte, bazıları ise büyük ve küçük harfleri harmanlayarak birlikte kullanmaktadır. Örneğin “kıtAp” ta olduğu gibi kelimenin ilk harfi küçük, ikinci harfi büyük, tekrar küçük ve büyük karıştırılarak yazılmaktadır. Bu durum yazım kurallarına uymamakta, bireyin alıştığı zihinsel görüntülere ters düşmekte, okuma hızını ve anlama düzeyini düşürmektedir. Oysa küçük harflerle yazılmış kelimeleri gözümüz daha kolay tanımakta, zihnimiz daha hızlı işlemekte ve anlamlandırmaktadır. Bu nedenle metinlerin görsel tanıma ve ayırt etme gücü daha yüksek olan küçük harflerle yazılmasına dikkat edilmelidir. Okumak için ise küçük harflerle yazılmış metinleri seçmeye özen gösterilmelidir.

Küçük Harfler

Bir dili oluşturan en küçük birime ses, sesin yazıdaki karşılığına ise harf denilmektedir. Harfler, bir dilin seslerini yazılı olarak gösteren ve alfabeği oluşturan işaretlerdir. Bu işaretlerin belli bir sıraya göre dizilmesinden meydana gelen harfler topluluğuna ise alfabe adı verilmektedir. Harfler sadece sesleri yazıya aktarmak ve alfabeği oluşturmakla kalmaz, aynı zamanda okuma ve yazma etkinliklerinin gerçekleştirilmesini de sağlamaktadır. Bir başka ifadeyle harfler yazı yazmak ve yazıları okumak için de kullanılmaktadır. Bir yazıda harflerin yanında rakam, noktalama işaretleri ve semboller de bulunur ancak yazının en temel ögesi harflerdir.

Bugün kullandığımız alfabede, dilimizin seslerine göre belirlenmiş 29 harf bulunmaktadır. Lâtin alfabesinde olduğu gibi Türk alfabesindeki her harfin bir büyük, bir de küçük yazım şekli vardır. Bunlara büyük ve küçük harfler denilmektedir. Büyük ve küçük harflerin arasında okunuş yönüyle fark olmamasına rağmen yazılış olarak büyük farklar bulunmaktadır. Yazılış nedeniyle bazı durumlarda anlam da değişebilmektedir. Büyük ve küçük harflerin kullanımı ile ilgili çeşitli kurallar belirlenmiştir. Yazılarda genel olarak küçük, belirli yerlerde ise büyük harfler kullanılmaktadır. Örneğin cümle başlarında, özel adların yazımında, gazete, dergi, kitap adlarının başında olduğu gibi. Bu tür kuralların dışında metnin çoğu kısmında küçük harfler kullanılmaktadır.

Görsel Tanıma Üstünlüğü

Eski çağlarda insanlar yazı yazmak için taş, çanak, çömlek parçaları, yırtıcı hayvan derileri, ağaç kabukları gibi araçları kullanmıştır. Yazılar bunların üzerine sivriltilmiş bir kemikle ya da çakmak taşıyla kaba bir resim veya şekil çizme biçiminde gerçekleştirilmiştir. Bu şekiller giderek büyük harfleri oluşturmuştur. Zamanla kâğıt, kalem ve teknolojinin gelişmesi üzerine yazı yazma kolaylaşmış, yazının farklı biçimleri ve küçük harfler gündeme gelmiştir.

Günümüzde büyük ve küçük harflerin yazımında çeşitli şekil, çizgi ve noktalar kullanılmaktadır. Bunlara harfin gövdesi, bacakları, ayakları, uzantıları, aksanları ve noktaları denilmektedir. Harflerin bu özellikleri küçük harflerde ayırt edici özellikleri artırmakta ve küçük harflerle yazılmış kelimeleri tanımaya büyük katkı sağlamaktadır. Oysa büyük harflerin boyu birbirine eşit olduğundan büyük harflerle yazılmış bir kelime dikdörtgen biçiminde görünmektedir. Bu durum büyük harflerle yazılmış kelimeleri tanımayı güçleştirmektedir. Araştırmalara göre küçük harflerle yazılmış bir metin büyük harflerle yazılmış bir metne göre % 14 daha hızlı okunmaktadır. Bu durum anlama

düzeyini de etkilemektedir. Bir metni küçük harflerle okumak bütün ayrıntılarına kadar incelemeyi, derinlemesine bilgilenmeyi ve öğrenmeyi sağlamaktadır. Bir metni büyük harflerle okumak ise daha az derinlemesine bilgi almayı getirmektedir. Bunu iki tür harflerle yazılmış metinde incelemek mümkündür. Küçük harfler büyük harflere göre daha iyi fark edilmektedir. Kalın ve italik yazılarda bile küçük harflerin ayırt edilmesi daha kolay olmaktadır (Giezendanner,2008).

Küçük harflerin görsel tanınma durumu çeşitli araştırmalarla incelenmiştir. Victor Rosenthal'in araştırmalarına göre küçük harflerde görsel tanınma durumu ve baskın ayırt etme ölçütü, yükseklik, aşağı doğru inme ve yana doğru yazılma olmaktadır. Araştırmada harfler biçim yönüyle dört gruba ayrılmış ve her grup okuma sürecinde ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bunlar;

- Yukarı doğru uzananlar (b, d, f, h, k, l, t),
- Aşağı doğru yazılanlar (g, j, p, q, y),
- Yana doğru yazılanlar (a, c, e, m, n, o, r, s, u, v, w, x, z)
- Noktalı harfler (à, é, è, ê, î, i, ï, ù, ü),

şeklinde belirlenmiştir (Rosenthal,2001). Bunlardan yukarıya doğru yazılan 16 harf aşağı doğru yazılan 5 harfe göre 3 kat daha fazla özelliğe sahip ve daha kolay fark edilmektedir. Yana doğru yazılan harflerden c, o, s, x, z gibi simetrik olan 5 harfin tanınma düzeyinin düşük oluşu bulunmuştur. Noktalı harflerde ise tanınma düzeyi artmaktadır. Bunlar büyük harflerle yazılmış yazılarla da karşılaştırılmıştır. Büyük harflerle yazılmış bir kelime dikdörtgen biçiminde gözükmektedir küçük harflerle yazılan kelimeler daha şekilli gözükmektedir. Yine küçük ve büyük harflerle yazılmış yazıların alt yarısı silindiğinde küçük harflerle yazılan yazılar daha kolay okunmaktadır. Örneğin aşağıdaki yazılarda olduğu gibi.

LES MAJUSCULES CONT DIENTRE LES LES MINUSCULES CONT FACILES À LIRE

Görüldüğü gibi büyük ve küçük harfler arasında görsel tanınma açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Küçük harf kullanımı kelimenin ve yazıların görsel fark edilme düzeyini artırmakta, aynı zamanda bir metnin okunabilirlik derecesini yükseltmektedir. Bunun yanında küçük harflerle yazılmış bir metinde yer yer büyük harf kullanılması, hatta dikkat toplama amaçlı bir kelimenin büyük harflerle yazılması dikkati artırmaktadır. Genellikle küçük harflerle yazılan metinler daha kolay okunmakta, okuyucunun büyük harflerle yazılmış metinlere göre daha az zaman harcamasını sağlamaktadır. Okumayı kolaylaştırmak ve okuma hızını artırmak için metinler küçük harflerle yazılmalı, tamamen büyük harflerle yazılmış metinleri okumaktan kaçınmalıdır. Bu durum ekran okuma için de geçerlidir. Ekran metinlerinde de küçük harfler kullanılmalıdır.

Görsel tanınmada harflerin karakteri de önemli olmaktadır. Kelimeler, yazıldığı harf karakterine göre anlam kazanmakta etkili veya etkisiz görünmektedir. Algılama kolaylığı ve zorluğu kavramların somutlaştığı harf gruplarının yapısına da bağlı bulunmaktadır. Her yazı karakterinin kendine özgü bir kimliği vardır. Bu kimlik mesajın iyi anlaşılmasını sağladığı gibi, yanlış yorumlara da neden olabilmektedir. Örneğin

‘narin, kaba, kadınsı, erkeksi, çağdaş, klasik, resmi, gayri resmi, laubali ve oryantal’ olarak nitelendirilen yazı karakterleri vardır. Günlük yazılarda çok kullandığımız ‘Times New Roman’ yazı karakterinin İngiliz asaletini ve ağırbaşlılığını yansıttığı kaynaklarda ifade edilmektedir. Büyük harf kullanımının ise bazen otoriter karakteri bazen de önemli olma karakteri taşıdığı bir gerçektir. Ancak gerçek anlamda okumak için küçük harfler daha uygun olmaktadır.

Okuma Yazma Öğretim Kolaylığı

Günümüzde okula yeni başlayan öğrencilere etkili okuma ve yazma öğretimi, eğitimcilerin üzerinde önemle durduğu konulardan biridir. Çocukluk yıllarında öğrenilen okuma yazma becerileri giderek geliştirilmekte ve hayat boyu kullanılmaktadır. Bu nedenle okuma yazma sürecinde öğretilecek yazı tipi ve yöntemleri konusunda çeşitli araştırmalar yapılmaktadır. Bu araştırmalarda öğrencilerin dil, zihinsel, bedensel ve sosyal gelişimi dikkate alınmakta, “Dik temel ya da bitişik eğik yazı, hangisi daha etkili ve verimlidir? Okuma-yazma öğretimine küçük ya da büyük harflerden hangisi ile başlanmalıdır? Yazı öğretim sürecinde karşılaşılan güçlükler nelerdir?” gibi sorulara cevap aranmaktadır.

Yazı öğretiminde harflerin yazılış yönü, başlangıç ve bitiş noktaları, çizgilerin soldan sağa ve yukarıdan aşağıya doğru çizilmesi, bir harfin el kaldırılmadan (az hareketle) yazılması, yazı yönünün öğrencinin kas gelişimine uygun olması, zihnimizin harfleri kolay tanınması için yazı öğretimine küçük harflerle başlanması ve küçük harflerin daha fazla kullanılması gibi hususlar önemli olmaktadır. Diğer taraftan bir iletişim aracı olarak yazının taşınması gereken en önemli özellik okunaklı olmasıdır. Yazının okunaklı olması onu meydana getiren harf, hece ve kelimelerin doğru ve düzgün yazılmış olması, kolayca tanınır ve okunur olmasına bağlı bulunmaktadır. Bu açıdan hangi yazının daha okunaklı yazıldığı ve kolay okunduğu çeşitli araştırmalarla saptanmaya çalışılmıştır. Yazı

öğretimi ile ilgili araştırmalar incelendiğinde, küçük harflerin daha kolay öğrenildiği ve okunaklı yazıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu araştırmalardan hareketle, çoğu ülkede anaokulundan üniversiteye kadar her düzeydeki öğrencilere küçük harflerle yazı öğretilmektedir.

Yazı öğretiminde öğretilecek harflerin çocuğun görebileceği büyüklükte olması, küçük harflerin gövde ve uzantıları eşit uzunlukta olması da önem taşımaktadır. Araştırmalara göre öğrencilerin gözüne en uygun harf boyu gövde ile uzantılarının eşit olduğu biçimlerdir. Bir harfin uzantısının gövdeye göre kısa olması,diğer harflerle karıştırılmasına neden olmaktadır.Örneğin, böyle bir oranlamada “a” ile “d” ve “n” ile “h” harfleri birbirine çok benzemekte ve öğrencinin gözü bu küçük ayrıntıları fark edememektedir.Bu durum harflerin tanınmasını ve yazımını zorlaştırmaktadır.Bu nedenle yazı öğretiminde harf boylarına dikkat edilmektedir.Ayrıca harf gövdeleri ve uzantılarının yazımına da önem verilmektedir. Harf gövdeleri ve uzantılarının aynı çizgi üzerine yazılması, yazının okunabilirliğini, kelimelerin hızlı tanınmasını, anlaşılmasını ve estetik görünümünü artırmaktadır. Bunun için yazı öğretiminin başında iki çizgi tek aralıktan oluşan satır aralığı, daha sonra dört çizgi ve üç aralıktan oluşan yazı çizgileri kullanılmaktadır. Harf gövdeleri yazı çizgisinin ortasındaki iki çizgi arasına, yukarıya doğru uzantılar üst çizgi aralığına,bacaklar ve kıvrımlar aşağıya doğru, alt çizgiye yazılmaktadır. Bu hususlar çocuklara çeşitli etkinliklerle öğretilmekte, yanlış yazımlar düzeltilmektedir (Güneş 2007).

Küçük harflerin kolay tanınması ve yazılması şekillerine de bağlı bulunmaktadır. Bazı küçük harfler daha kolay bazları da zor yazılmaktadır. Küçük harfler öğretilirken kolay yazılanlardan başlamak, okuma yazma öğretim sürecinin başarısını artırmaktadır. F.G.French'in araştırmalarına göre, Latin harfleri yazım durumuna göre altı gruba ayrılmaktadır. İlk grupta yer alan harfler kolay, son gruptaki harfler ise daha zor yazılmaktadır. French'in sıralaması şöyledir:

- Kolay çizgilerden oluşan harfler : **i,ı,l,t,u** gibi .
- Sağa doğru yukarıdan bir çizgi ile yazılan harfler : **n,m,h,k,p,b** gibi.
- Sola doğru yazılan yuvarlak harfler : **o,e,c** gibi.
- Sola doğru yukarıdan bir çizgi ile yazılan harfler : **a,d,g** gibi.
- Yukarı doğru yazılan harfler : **v,r** gibi.
- Karışık yazılan harfler : **s,f,j,y,z** gibi (Güneş,2000).

Yazımı kolay olan küçük harfler ilk derslerde, yazımı zor harfler ise sonraki derslerde öğretilmektedir. Yazımı zor olan küçük harflerin üzerinde durulması, ayrıntılarının iyi öğretilmesi, öğrencinin okuma yazma öğrenme sürecini kolaylaştırıcı olmaktadır.

Küçük harflerle yazı yazmak parmak, el, bilek ve kol kasları için daha uygundur. Okul çağı çocuğunun kalem tutan parmak kaslarının gelişimine en uygun küçük harfler olmaktadır. Büyük harfler kısa ve kesik çizgilerle daha çok yukarıdan aşağıya ve soldan sağa doğru yazılmaktadır.Yani büyük harflerle yazı daha çok çizilen bir yazıdır. Büyük harflerle dik yazı yazmak ve kalemi dik tutmak daha zordur. Dik yazı parmak kaslarının doğal hareketini engellemekte, yazı yazmayı yavaşlatmakta, çabuk yorulmaya neden olmakta ve öğrencide bıkkınlık yaratmaktadır. Büyük harfler küçük harfler kadar çeşitli yönleri içeren hareketli bir yazı değildir. Düzdür sadedir. Oysa küçük harflerle yazı her yöne doğru yazılmaktadır. Küçük harflerle yazının akıcı ve kesintisiz olması, soldan sağa doğru yazı yönünü desteklemektedir. Bu durum yazının akıcı ve doğru yönde gelişimini sağlamaktadır.

Diğer taraftan günlük yazılarda, kitap, gazete, dergi gibi basılı ürünlerde ve ekran metinlerinde ağırlıklı olarak küçük harfler kullanılmaktadır. Örneğin 12 punto ile yazılmış bir kitabın tam dolu sayfasında ortalama 35 satır, her satırda ise ortalama 60 harf yer almaktadır. Böylece bir sayfada ortalama 2100 harf bulunmaktadır. Bunun 2000'i küçük harflerden,100 harfi de büyük harflerden oluşmaktadır. Yani metinlerde

küçük harfler daha fazla kullanılmaktadır.Bu nedenle okuma ve yazı öğretiminde küçük harflerle başlamak, küçük harflerin önemine ve öğretimine ağırlık vermek yerinde olmaktadır (Güneş 2007).

Zihinde Yapılandırma Gücü

Okuma yazma öğrenme sürecinde öğrenilen kelimelerin görüntüleri ve ayrıntıları zihnimize “sözlük” biçiminde yerleştirilmektedir. Bu işlem sürekli okuma çalışmalarıyla giderek geliştirilmekte ve zihinsel sözlüğümüze çok sayıda kelime kaydedilmektedir. Bu durum okurken kelimenin hızlı tanınmasını ve okuma işleminin kelimelerin fotoğrafını çeker gibi hızlı bir şekilde yürütülmesini sağlamaktadır. Bu işlemi Totereau,“Fotoğrafını çekiyorum, tanıyorum ve anlıyorum.” şeklinde adlandırmaktadır. Bu işlemler öğrenciler karşılaştıkları bütün kelimelerin harflerini, yazılı biçimlerini ve anlamlarını zihinlerine hızla kaydederek zihinsel sözlüklerini zenginleştirmelerini sağlamaktadır. Okuma sürecinde karşılaşılan yeni kelimeler ise bu yolla zihinde yapılandırılmakta ve zihinsel sözlüğe kaydedilmektedir. Öğrencilerin zihinsel sözlüğü geliştikçe okuma ve anlama hızı artmaktadır. Zamanla kelime tanıma işlemi farkına varılmadan hızlı ve otomatik olarak yürütülmektedir.

Zihinde yapılandırma sürecinde kelimelerin önce harfleri tanınmakta, ardından kelimenin görsel biçimi ve anlamı zihne kaydedilmektedir. Daha sonraki okumalarda bu kelimenin tanınması, zihinde kaydedilmiş bilgilere başvurularak gerçekleştirilmektedir. Bu işlemlerin sürekli tekrar edilmesi, öğrencilerin kelimeleri hızla tanınmasını ve kelime ayrıntılarına dikkat etmeksizin doğru okumasını sağlamaktadır (Totereau, 2005, Chauveau 2001). Küçük harflerin görsel tanıma üstünlüğü zihinde yapılandırma işlemini kolaylaştırmaktadır. Zihinde yapılandırma işleminin küçük harflerle yapılması, öğrencinin aynı kelimelerle daha sonraki günlerde karşılaştığında zihnindeki görüntüleri kullanmasına yardım etmektedir. Öğrenci zihnindeki görüntülerle okuduğu kelimeleri

hızlıca eşleştirmekte, böylece kelimeleri algılama, tanıma ve okuma daha kolay olmaktadır. Oysa büyük harflerle yazılmış kelimeleri okumada, kelimelerin görüntüleri bireyin alıştığı ve zihnine yerleştiği görüntülere ters düşmekte, algılama ve tanıma güçlüğü ortaya çıkmaktadır. Böyle durumlarda zihnimiz büyük harflerle yazılmış metinleri okumak için daha fazla çaba ve enerji sarf etmektedir. Buna karşılık küçük harflerle yazılmış metinleri okumak ve anlamını zihinde yapılandırmak daha kolay olmaktadır.

Okuma Hızı

Okuma sürecinde gözlerimiz düz bir çizgi şeklinde değil bir kelimenin üzerinden diğerine sıçrayarak ilerlemektedir. Bu süreçte gözler hızlı bir şekilde harfleri tek tek tanımakta, birbiriyle birleştirmekte ve kelime biçiminde anlamına ulaşmaktadır. Bu işlemler harflerin doğrudan ve kolay tanınmasını sağlamak ve okumayı hızlandırmaktadır. Eğer kelimenin tamamı büyük harflerle yazılmış ise okuma sırasında dikdörtgen biçimde görünmektedir. Oysa küçük harfler aşağıya ve yukarıya doğru uzanan 'y,k' gibi harflerle 'i,ü,ö', gibi noktalı harflerle kelimelere daha karakteristik ve tanınmayı kolaylaştırıcı özellikler sağlamaktadır. Bu durum küçük harflerle yazılmış kelimelerin daha kolay tanınmasını getirmektedir.

Okuma hızını artırmak için en uygun olanı küçük harflerdir. Küçük harfler büyük harflere göre daha hızlı okunmaktadır. Bu konuda çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Poulton ve Brown,(1968), Tullis, S. T.,(1988), gibi araştırmacıların çalışmalarına göre küçük harflerle normal şekilde yazılan metinler, tamamen büyük harflerle yazılmış metinlere göre % 14 daha hızlı okunmaktadır.Küçük harflerle yazılmış kelimelerin fark edilmesi büyük harflerle yazılanlara göre daha kuvvetlidir. Küçük harflerle yazılan kelimeler 3 kat daha fazla ayırt edici özelliğe sahip ve 3 kat daha kolay fark edilmektedir. Bu durum okumanın hızını artırıcı olmaktadır (Giezendanner,2008).

Gözlerimiz küçük harflere daha çok alışkındır. Oysa büyük harflerle yazılan metinlere hızlı okumak için ek çaba sarf etmek gerekmektedir. Bazı büyük harfler birbirine çok benzemektedir. Örneğin P ve B yine E ve F gibi. Aralarında çok küçük farklılıklar vardır. Bu yakın benzerlik küçük harflerde daha az görülmektedir. Bu nedenle büyük harfler karıştırmaları artırır ve okumayı yavaşlatır. Büyük harflerin bir başka olumsuzluğu da görsel görünümü çok düzdür ve biçimleri birbirine benzemektedir. Bu durum büyük harflerle yazılı metinlerde ritim eksikliği ve yavaşlık oluşturmaktadır. Buna karşılık küçük harfler şekil, gölge, harf bacakları gibi yönden görsel tanıma ve okuma hızını artırmaktadır.

Hatırlama Gücü

Küçük harfler bir kelimeyi tanıma ve okuma hızını artırmanın yanında hatırlamayı da kolaylaştırmaktadır. Küçük harflerle yazılmış kelimeler görsel tanıma üstünlüğü nedeniyle zihinsel sözlüğümüze daha kolay yerleştirilmektedir. Bu durum aynı kelimelerle daha sonraki günlerde karşılaştığımızda zihinsel görüntüleri kullanarak kelimeleri tanımamıza yardım etmektedir. Yani okuma sürecinde zihnimizdeki görüntülerle okuduğumuz kelimeleri hızlıca eşleştirmek, kelimeleri hatırlama ve tanıma sürecini kolaylaştırmaktadır. Böylece kelimelerin görüntüleri ve anlamları daha kısa sürede hatırlanmakta ve okunmaktadır. Bu durum reklam yazıları için de geçerlidir. Örneğin günde 1500 markanın logo ve yazısı ile karşılaşan gözlerimiz, saniyenin onda birinde bir markanın görüntülerini almakta, kaydetmekte ve üzerinde düşünmektedir. Daha sonraki günlerde bu markanın yazısını gördüğünde onu daha kolay hatırlamaktadır.

Günümüzde bazı firmalar görsel üstünlükleri ve yararları nedeniyle reklamlarında yeni bir görünüm ve çağrışım aracı olarak küçük harfleri kullanmaktadır. Küçük harflerle

yazılan logo, tanıtım ve reklam yazıları çeşitli yarar ve kolaylık sağlarken büyük harfler karışıklık yaratmaktadır. Bu durum çeşitli testlerle incelenmiş, küçük harflerin reklam yazılarını farklılaştırdığı ve etkisini artırdığı saptanmıştır. Küçük harflerle hazırlanan logoların daha kolay kabul edildiği, daha insancıl ve daha sevimli bulunduğu belirlenmiştir (Giezendanner, 2008). Bu nedenle büyük firma ve markalar okunabilirliği ve çağrışım gücünü artırmak için küçük harfleri tercih etmeye başlamıştır. Örneğin 'facebook' ve 'twitter' gibi çok sayıda ünlü firma adını ve logosunu küçük harflerle yazmaktadır. Bazı firmalar ise reklamlarında bile büyük harflerle yazılan yazılar yerine şekil ve biçim yönüyle etkili olan küçük harfleri kullanmaktadır. Bu uygulama çoğu firma tarafından benimsenmekte ve giderek yayılmaktadır. Kısaca küçük harfler reklam çalışmalarında da etkili bir güç olmaktadır.

SONUÇ

Sonuç olarak okuma öğretimi ve uygulamalarında, görsel tanıma, okuma, anlama, zihinde yapılandırma ve hatırlama yönüyle küçük harfler büyük bir güce sahiptir. Bu güç kelimelerin gücünü, kelimelerin gücü ise düşüncelerin gücünü artırmaktadır. Kelimelerin gücünü anlamadan düşüncelerin gücünü anlamak mümkün değildir. Bu nedenle eğitimde ve okuma öğretiminde küçük harflerin büyük gücü iyi bilinmeli ve gerekli önlemler alınmalıdır.

KAYNAKÇA

Chauveau, G. (2001). *Comprendre l'enfant apprenti-lecteur*. Paris : RETZ.

Dehaene, S. (2003). Les bases cérébrales d'une acquisition culturelle: la lecture. In Jean-Pierre Changeux (Ed.), *Gènes et Culture*, pages 187--199. Paris: Odile Jacob,

Giezendanner, F. D. (2008). Identification meilleure et Lecture plus rapide en minuscule,

<http://icp.ge.ch/sem/cms-spip/spip.php?article546>

Güneş, F. (2000). *Uygulamalı okuma-yazma öğretimi*. Ankara: Ocak Yayınları.

Güneş, F. (2007). *Ses temelli cümle yöntemi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayınları.

Rosenthal, V. (2001). Approche microgénétique du langage et de la perception. *Texte !* décembre <http://www.revue_texto.net/Inedits/Rosenthal/Rosenthal_Micro1.html>.

Totereau, C. (2005). *Acte de lire*. Genève: Delachaux et Niestlé.